



เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ พืชกระท่อม พ.ศ.

อ.พ. 6/2564 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง



อ.พ. 6/2564
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง



เอกสารเพิ่มเติม

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. 0 2244 2070-2
โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติ

พืชกระท่อม พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางมาลินี คงรีน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายธณชัย โตสมภาค

วิทยากรชำนาญการ

นายสุเมฆ จีระชัยศิริ

นิติกรปฏิบัติการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สนวนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเสาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวพรพรรณ เสวกวิหารี

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

มิถุนายน 2564

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปัจจุบันพืชกระท่อมกำลังจะกลายเป็นพืชถูกกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2564 โดยจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งสามารถรับประทานใบสด ต้ม และจำหน่ายได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากใบกระท่อมเป็นสารตั้งต้นสำคัญของยาเสพติดสี่คูณร้อย (4 x 100) ที่ได้จากการนำน้ำกระท่อมไปต้ม และผสมร่วมกับสารอื่น ๆ เช่น ยาแก้ไอ เพื่อผลิตเป็นยาเสพติดที่มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นต้น แต่ขณะนี้ ยังไม่มีมาตรการในการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อมแต่อย่างใด รวมถึงยังไม่มีมาตรการกำกับดูแลการเพาะ หรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมด้วย

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ฉบับนี้มีสาระสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์การปลูก การขออนุญาตปลูก และจำหน่าย การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร และเครื่องสำอาง รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา โดยกำหนดนิยาม **พืชกระท่อม** หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil ส่วน **ใบกระท่อม** หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่สกัดได้จากใบของพืชกระท่อมด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับดูแลให้การปลูกพืชกระท่อม การขาย การนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม เพื่อประโยชน์เชิงอุตสาหกรรมที่จะต้องได้รับใบอนุญาต กำหนดอายุใบอนุญาต รวมถึงกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้รับใบอนุญาต เช่น ต้องเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ไม่เป็นผู้เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรืออยู่ระหว่างการถูกพักใช้ใบอนุญาต เป็นต้น

นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ยังได้กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตที่จะต้องเพาะหรือปลูกในที่ดินหรือสถานที่และพิกัดตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อม นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม มีหน้าที่ต้องจัดให้มีป้ายแสดงว่าเป็นสถานที่ขาย นำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับใบกระท่อม มีการคุ้มครองบุคคลผู้ใช้ใบกระท่อมและการป้องกัน การใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด อาทิ กำหนดโทษแก่ผู้ขายใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี หญิงมีครรภ์และหญิงให้นมบุตร กำหนดโทษแก่ผู้โฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจสาธารณชนให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม และกำหนดโทษแก่ผู้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงผสมกับยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น รวมถึงกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปตรวจสอบที่ดินหรือสถานที่เพาะปลูกพืชกระท่อม สถานที่นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม หรือสถานที่ขายใบกระท่อมในเวลาทำการ หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกใบกระท่อมเพื่อตรวจสอบ หรือควบคุมเท่าที่จำเป็น และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด เพื่อตรวจ ค้น ยึด หรืออายัด พืชกระท่อม ใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบได้

อนึ่ง ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. คือ การกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด ตลอดจนกำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อมเพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นว่ามีมาตรการในการคุ้มครองบุคคล ซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
- สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-2
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพิจารณา	3-1
1) พืชกระท่อมในประเทศไทย	3-1
2) ประโยชน์และโทษของพืชกระท่อม	3-1
3) การใช้ใบกระท่อมในภาคใต้	3-2
4) ยาเสพติด 4 x 100	3-3
5) สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์จำเป็นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด	3-6
6) การบริหารจัดการพืชกระท่อมในต่างประเทศ	3-10

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม

เหตุผล

โดยที่ได้มีการยกเลิกการกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบกับเป็นพืชที่มีมูลค่าในทางเศรษฐกิจ กรณีจึงสมควรกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด และโดยที่การบริโภคใบกระท่อมมากเกินไปจนสมควรอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค สมควรกำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีและบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญ
ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ.” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย

การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่กฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เว้นแต่กรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 28 (ร่างมาตรา 3)

4. บทนิยาม

“พืชกระท่อม” หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil.

“ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่สกัดได้จากใบของพืชกระท่อมตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันประกาศกำหนด

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“ขาย” หมายความว่า รวมถึงจำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือให้

“บริโภค” หมายความว่า กิน เคี้ยว ต้ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ

“โฆษณา” หมายความว่า รวมถึงกระทำการไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“การสื่อสารการตลาด” หมายความว่า การกระทำในรูปแบบต่าง ๆ โดยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การสร้างข่าว การเผยแพร่ข่าวสาร การส่งเสริมการขาย การแสดง ณ จุดขาย การตลาดแบบตรง การขาย หรือส่งเสริมการขายโดยใช้บุคคลเป็นการเฉพาะ และการตลาดในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายสินค้าหรือบริการ หรือสร้างภาพลักษณ์

“ข้อความ” หมายความว่ารวมถึงตัวอักษร ภาพ ภาพเคลื่อนไหว แสง เสียง เครื่องหมาย หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม” หมายความว่า ประโยชน์ในการประกอบกิจการ ในการผลิตเปลี่ยนแปลง หรือแปรสภาพโดยใช้วัตถุดิบจากใบกระท่อมเพื่อเป็นสินค้าหรือส่วนประกอบของสินค้า และหมายความรวมถึงประโยชน์ในการจัดซื้อใบกระท่อมเพื่อใช้ในการประกอบกิจการดังกล่าวด้วย

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม เพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา 9 ผู้ได้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 หรือผู้ได้รับใบอนุญาต นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา 12 แล้วแต่กรณี

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมอบหมาย

“เลขาธิการ ป.ป.ส.” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 4)

5. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกประกาศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กบออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

การออกกฎกระทรวงตามวรรคสอง จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงขนาดพื้นที่เพาะหรือปลูกพืชกระท่อม ปริมาณการขายใบกระท่อม ขนาดและกิจการของผู้ประกอบการก็ได้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (ร่างมาตรา 5)

6. วิธีการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาต

การยื่นคำขอ การอนุญาต การออกใบอนุญาตและใบแทนใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การสั่งการ และการแจ้ง รวมตลอดทั้งการออกใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ จะดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดก็ได้ (ร่างมาตรา 6)

7. กำหนดห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับใบอนุญาตจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศ

ในกรณีที่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การแจ้ง หรือการออกใบรับแจ้ง หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัตินั้น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือ

เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือประกาศ ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศนั้นแล้ว (ร่างมาตรา 7)

8. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม โดยให้คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ตามวิถีชุมชนด้วย

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่มีผลเป็นการผูกขาดการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อม (ร่างมาตรา 8)

9. กำหนดให้ผู้ประสงค์จะเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ผู้ใดประสงค์จะเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 9)

10. กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมซึ่งประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 แจ้งความประสงค์ไว้ในคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9

ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมซึ่งประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 แจ้งความประสงค์ไว้ในคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 และเมื่อได้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมแล้ว ให้ผู้อนุญาตจดแจ้งความประสงค์ดังกล่าวไว้ในใบอนุญาตและถือว่าผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาต ขายใบกระท่อมด้วย

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมมิได้แจ้งความประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตาม มาตรา 11 ในขั้นตอนขอรับใบอนุญาต เมื่อได้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมแล้ว หากประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งความประสงค์ดังกล่าวต่อผู้อนุญาต เมื่อผู้อนุญาตจดแจ้งความประสงค์ไว้ในใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมแล้ว ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมด้วย

การแจ้งความประสงค์และการจดแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 10)

11. กำหนดให้ผู้ประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม หรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ผู้ใดประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม หรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การออกกฎกระทรวงกำหนดปริมาณตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดปริมาณของใบกระท่อมให้แตกต่างกันตามประเภท ชนิด หรือลักษณะของใบกระท่อมนั้นก็ได้

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 11)

12. กำหนดให้การนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามวรรคหนึ่งในแต่ละครั้ง ให้ผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกแจ้งต่อผู้อนุญาตทุกครั้งที่จะมีการนำเข้าหรือส่งออกด้วย

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การแจ้ง และการออกใบรับแจ้ง ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ อาจกำหนดปริมาณของใบกระท่อมที่จะนำเข้าในแต่ละครั้งไว้ด้วยก็ได้ (ร่างมาตรา 12)

13. คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 มาตรา 11 และมาตรา 12

ผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 มาตรา 11 และมาตรา 12 ต้อง

(1) เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี และมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(ข) เป็นผู้อยู่ระหว่างการถูกพักใช้ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(ค) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทภายในระยะเวลาสองปีก่อนวันยื่นคำขอรับใบอนุญาต

(ง) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันยื่นคำขอรับใบอนุญาต

(2) เป็นนิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายไทย และ

(ก) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (1) (ข) (ค) และ (ง)

(ข) ผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (1)

(ค) กรรมการของนิติบุคคล หักส่วน หรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองในสามเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(ง) มีสำนักงานตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

(3) เป็นวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการแทนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (1) ด้วย

(4) เป็นหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐตาม (4) ให้หมายความรวมถึงสภาเกษตรกรและหน่วยงานในกำกับของรัฐด้วย (ร่างมาตรา 13)

14. กำหนดอายุใบอนุญาต

ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ มีอายุดังต่อไปนี้

(1) ใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 9 มีอายุห้าปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

(2) ใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต เว้นแต่กรณีที่ผู้อนุญาตได้จัดแจ้งความประสงค์ในการขายใบกระท่อมไว้ในใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี ด้วย และให้ใบอนุญาตขายใบกระท่อมดังกล่าวมีอายุตามอายุของใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมนั้น

(3) ใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 12 มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (ร่างมาตรา 14)

15. การดำเนินการเกี่ยวกับการต่อใบอนุญาต

ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ใบอนุญาตคงใช้ต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

การขอต่ออายุและการอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 15)

16. การดำเนินการยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งต่อผู้อนุญาต

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาตหรือใบรับแจ้ง ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งต่อผู้อนุญาต

การยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงรายการและการเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาต หรือใบรับแจ้ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 16)

17. การขอรับใบแทนใบอนุญาตหรือใบแทนใบรับแจ้งกรณีใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุดในสาระสำคัญ

ในกรณีที่ใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตหรือใบแทนใบรับแจ้ง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ

การขอรับและการออกใบแทนใบอนุญาตหรือใบแทนใบรับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 17)

18. การดำเนินการกรณีผู้รับใบอนุญาตตายก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ และทายาทหรือผู้ซึ่งได้รับความยินยอมจากทายาทแสดงความจำนงต่อผู้อนุญาตเพื่อขอดำเนินการตามที่ได้รับใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตายก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ และทายาท หรือผู้ซึ่งได้รับความยินยอมจากทายาทแสดงความจำนงต่อผู้อนุญาตเพื่อขอดำเนินการตามที่ได้รับใบอนุญาตนั้นต่อไปภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย เมื่อผู้อนุญาตตรวจสอบแล้วเห็นว่าผู้นั้นมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นผู้รับใบอนุญาต ให้ผู้แสดงความจำนงนั้นดำเนินการตามใบอนุญาตนั้นต่อไปได้จนกว่าใบอนุญาตสิ้นอายุ และให้ถือว่าผู้แสดงความจำนงเป็นผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย

การแสดงความจำนงและการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา 18)

19. กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมในสถานที่และพิกัดตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม ให้ผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม เพาะหรือปลูกพืชกระท่อมในที่ดินหรือสถานที่และพิกัดตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต (มาตรา 19)

20. กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม หรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 หรือผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก ใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมปฏิบัติ

เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการขายใบกระท่อมและการนำเข้า หรือการส่งออกใบกระท่อม ให้ผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม หรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตาม

มาตรา 11 หรือผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก ใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการของผู้รับใบอนุญาตแสดงว่าเป็นสถานที่ขาย นำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม โดยเป็นป้ายที่ทำจาก วัสดุถาวร และมีข้อความเป็นตัวอักษรไทย ที่มีขนาดเหมาะสม

(2) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับใบกระท่อมซึ่งอย่างน้อยต้องระบุแหล่งที่มาของใบกระท่อม หรือ คำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาหรือหีบห่อใบกระท่อมที่ขาย นำเข้า หรือส่งออก ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด

(3) ในกรณีที่ใบกระท่อมที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรือดำเนินการแล้วตาม (2) ได้สูญหาย เสียหาย หรือ ถูกทำลาย ซึ่งไม่รวมถึงกรณีที่ใบกระท่อมมีการเปลี่ยนสภาพอันเนื่องมาจากการจัดเก็บ ต้องแจ้งให้ผู้อนุญาต ทราบโดยมิชักช้า

(4) จัดทำรายงานปริมาณการขาย การนำเข้า หรือการส่งออกใบกระท่อม เสนอต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. ในทุกสิ้นปีปฏิทิน ตามแบบที่เลขาธิการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา 20)

21. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต

1) ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ตามมาตรา 9 วรรคสอง มาตรา 11 วรรคสาม หรือมาตรา 12 วรรคสาม หรือผู้รับใบอนุญาตผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 วรรคสอง มาตรา 19 หรือมาตรา 20 แล้วแต่กรณี ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตต้องหยุดดำเนินการตามใบอนุญาตนั้น เว้นแต่กรณีการพัก ใช้ใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม ผู้รับใบอนุญาตสามารถดูแลพืชกระท่อมที่เพาะหรือปลูกนั้นได้ แต่จะเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพิ่มขึ้นและใช้ประโยชน์ใด ๆ จากใบกระท่อม ที่ตนได้รับใบอนุญาตเพาะ หรือปลูกพืชกระท่อมมิได้ (ร่างมาตรา 21)

2) ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ หากปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 13 หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต ตามมาตรา 21 (ร่างมาตรา 22)

3) คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือ แจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ หากไม่พบตัวผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ ที่ดินหรือสถานที่เพาะหรือปลูกพืชกระท่อม หรือที่อยู่ของผู้รับใบอนุญาตแจ้งไว้ในคำขอรับใบอนุญาตกรณีเป็น ใบอนุญาตขาย นำเข้า หรือส่งออก ใบกระท่อม และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับแจ้งคำสั่งนั้นแล้วตั้งแต่วันที่ปิด คำสั่ง

เพื่ออำนวยความสะดวกในการแจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ผู้อนุญาตจะแจ้งโดยวิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์ไปพร้อมกับหนังสือแจ้งด้วยก็ได้ แต่ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับแจ้งคำสั่งนั้นนับแต่วันที่ได้รับ หนังสือแจ้งหรือวันปิดคำสั่ง ตามวรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา 23)

4) ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งยกเลิกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตาม มาตรา 9 วรรคสอง มาตรา 11 วรรคสาม หรือ มาตรา 12 วรรคสาม หรือได้ปฏิบัติถูกต้องตาม มาตรา 12 วรรคสอง มาตรา 19 หรือมาตรา 20 แล้ว

ให้นำความในมาตรา 23 มาใช้บังคับแก่การแจ้งคำสั่งยกเลิกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตแก่ผู้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 24)

22. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการอุทธรณ์

1) ในกรณีที่ผู้อนุญาตไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับแจ้ง หรือไม่อนุญาต ให้ต่ออายุใบอนุญาต ผู้ขอรับใบอนุญาตหรือผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ออกใบอนุญาต หรือใบรับแจ้ง หรือการไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้เป็นที่สุด

ในระหว่างการศึกษาอุทธรณ์คำสั่งไม่ออกใบรับแจ้งหรือไม่อนุญาตให้ต่ออายุ ใบอนุญาตของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เมื่อมีคำขอของผู้อุทธรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมซึ่งขอรับใบรับแจ้ง ตามมาตรา 11 วรรคสอง นำเข้าหรือส่งใบกระท่อม หรือสั่งอนุญาตให้ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตดำเนินการ เพาะหรือปลูกพืชกระท่อม ขยายใบกระท่อม หรือนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม แล้วแต่กรณี ไปพลางก่อนได้ (ร่างมาตรา 25)

2) ผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการพักใช้ใบอนุญาตหรือการเพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา 26)

3) การพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา 25 หรือมาตรา 26 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลานั้น ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว (ร่างมาตรา 27)

23. มาตรการคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อม และการป้องกันการใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด

1) ห้ามผู้ใดขายใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีส่วนประกอบของใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบแก่บุคคล ดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี
- (2) สตรีมีครรภ์
- (3) สตรีให้นมบุตร

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารตามชนิด และประเภท ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด (ร่างมาตรา 28)

2) ห้ามผู้ใดขายใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมในสถานที่ โดยวิธีการ หรือในลักษณะ ใดอย่างหนึ่ง ใด ดังต่อไปนี้

- (1) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (2) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- (3) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสวนสนุก
- (4) ขายเป็นใช้เครื่องขาย
- (5) ขายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
- (6) เร่ขายหรือในลักษณะจูงใจให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม
- (7) ขายในสถานที่ โดยวิธีการ หรือในลักษณะอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศ

กำหนด (ร่างมาตรา 29)

3) ห้ามผู้ใดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจูงใจสาธารณชนให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม หรือบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม ที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วย วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใด ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 (ร่างมาตรา 30)

4) ห้ามผู้ใดบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมาย ว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมาย ว่าด้วยยา วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรมประกาศกำหนด เว้นแต่เป็นการบริโภคตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อการรักษาโรค บำบัด หรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบ วิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

(2) เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยหรือ จัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เภสัชศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ เภสัชกรรม หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเภสัชกรรม สภากาชาดไทย หรือ สถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยและจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับทางการแพทย์หรือเภสัชศาสตร์ ซึ่งปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของผู้ทำการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยนั้น

หรือคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ตามที่เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยากำหนดในกรณีที่เป็นการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยที่ดำเนินการร่วมกันหลายองค์กรหรือหลายหน่วยงาน (ร่างมาตรา 31)

5) ห้ามมิให้ผู้ใดจงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีอื่นใดด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม ตามมาตรา 31 (ร่างมาตรา 32)

24. การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรา 28 และมาตรา 32

บทบัญญัติมาตรา 28 และมาตรา 32 ไม่ใช่บังคับแก่การดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อการรักษาโรค บำบัด หรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

(2) เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เภสัชศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ เภสัชกรรม หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเภสัชกรรม สภากาชาดไทย หรือสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยและจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทางการแพทย์หรือเภสัชศาสตร์ ซึ่งปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ของผู้ทำการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยนั้น หรือคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ตามที่เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยากำหนดในกรณีที่เป็นการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยที่ดำเนินการร่วมกันหลายองค์กรหรือหลายหน่วยงาน (ร่างมาตรา 33)

25. หน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในที่ดินหรือสถานที่เพาะหรือปลูกพืชกระท่อม สถานที่นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม หรือสถานที่ขายใบกระท่อม ในเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกใบกระท่อม ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมเท่าที่จำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในที่ดินสถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด หรืออายัดพืชกระท่อม ใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบ ตลอดจนภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสารกำกับใบกระท่อม วัตถุ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งสงสัยหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(3) มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็น เพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่

การปฏิบัติหน้าที่ตาม (2) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น (ร่างมาตรา 34)

2) ในกรณีที่สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 34 (2) เป็นของเสียง่าย เป็นของที่ใกล้จะสิ้นอายุตามที่กำหนดไว้ หรือในกรณีที่เก็บไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินค่าของสิ่งนั้น หรือจะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ยึดหรืออายัดจะจัดการขายทอดตลาดสิ่งนั้น หรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เลขาธิการ ป.ป.ส. กำหนดก่อนคดีถึงที่สุดหรือก่อนที่สิ่งนั้นจะตกเป็นของกระทรวงยุติธรรมก็ได้ เงินที่ขายได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงแล้วเหลือเงินจำนวน สุทธิเท่าใด ให้ยึดไว้แทนสิ่งนั้นโดยฝากไว้กับธนาคารของรัฐ (ร่างมาตรา 35)

3) สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 34 (2) ให้ตกเป็นของกระทรวงยุติธรรม เมื่อปรากฏว่า

(1) ไม่ปรากฏเจ้าของ หรือไม่มีผู้มาแสดงตัวเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้ยึดหรืออายัด

(2) ในกรณีที่ไม่มีคดีดำเนินคดีและผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอคืน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับแจ้งคำสั่งว่าไม่มีการดำเนินคดี

(3) ในกรณีที่มีการดำเนินคดี และพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่ได้พิพากษาให้รับและผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอคืนภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของกระทรวงยุติธรรมตามวรรคหนึ่งแล้ว หากปรากฏในภายหลังว่าผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งนั้นมาร้องขอคืนพร้อมแสดงเหตุผลอันสมควรถึงสาเหตุแห่งความล่าช้าหรือเหตุขัดข้องในการใช้สิทธิขอคืน ทั้งนี้ ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของกระทรวงยุติธรรม ถ้าสิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้หรือเงินที่ยึดไว้แทนสิ่งนั้น ตามมาตรา 35 ยังคงมีอยู่ในความครอบครองของกระทรวงยุติธรรม ให้เลขาธิการ ป.ป.ส. สั่งคืนสิ่งนั้นหรือเงินที่ยึดไว้แทนสิ่งนั้นแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่แท้จริงไป (ร่างมาตรา 36)

4) เมื่อปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าผู้รับใบอนุญาต ผู้ขาย หรือผู้โฆษณา ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้น ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไข ปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องได้ภายในเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา 37)

5) ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบริโภคน้ำดื่มใบกระท่อมตามมาตรา 31 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีสารใด ๆ ในใบกระท่อมอยู่ในร่างกายหรือไม่

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตำแหน่งใด ระดับใด หรือชั้นยศใด จะมีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด โดยมีเอกสารที่ได้รับมอบหมายประจำตัวพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ได้รับมอบหมายนั้น

วิธีการตรวจหรือการทดสอบตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด ทั้งนี้ ในประกาศดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการเกี่ยวกับการแสดงความบริสุทธิ์ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ และมาตรการเกี่ยวกับการห้ามเปิดเผยผลการตรวจ หรือทดสอบแก่ผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องในกรณีที่ปรากฏผลในเบื้องต้นเป็นที่สงสัย ว่ามีสารใด ๆ ในใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมอยู่ในร่างกายจนกว่าจะได้มีการตรวจยืนยันผลเป็นที่แน่นอน แล้ว (ร่างมาตรา 38)

6) ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศ กำหนด (ร่างมาตรา 39)

26. บทกำหนดโทษ

1) ผู้ใดเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิง อุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ตามมาตรา 11 หรือนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม เพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 9 มาตรา 11 หรือมาตรา 12 ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา 40)

2) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท (ร่างมาตรา 41)

3) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท (ร่างมาตรา 42)

4) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ (ร่างมาตรา 43)

5) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท (ร่างมาตรา 44)

6) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำต่อบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี สตรีมีครรภ์ หรือสตรีให้นมบุตร ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษตามวรรคหนึ่ง (ร่างมาตรา 45)

7) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการ หรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการ

จนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย (ร่างมาตรา 46)

27. อำนาจในการเปรียบเทียบปรับของเลขาธิการ ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ ป.ป.ส.

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้เลขาธิการ ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. มอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา 47)

28. บทเฉพาะกาล

1) เมื่อกฎกระทรวงตามมาตรา 9 วรรคสอง มาตรา 11 วรรคสาม หรือมาตรา 12 วรรคสาม ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้เพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ผู้ขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 หรือผู้นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม อยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้น ๆ มีผลใช้บังคับ และในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้นั้นเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 หรือนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม แล้วแต่กรณี ต่อไปได้จนกว่าผู้อนุญาตจะไม่ออกใบอนุญาต (ร่างมาตรา 48)

2) เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยใช้บังคับแล้ว ให้บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยและให้อัตราโทษปรับอาญาสำหรับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเปลี่ยนเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย (ร่างมาตรา 49)

29. อัตราค่าธรรมเนียม

- (1) ใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา 9 ฉบับละ 5,000 บาท
- (2) ใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 11 ฉบับละ 1,000 บาท
- (3) ใบอนุญาตนำเข้าใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา 12 ฉบับละ 1,000 บาท
- (4) ใบอนุญาตส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา 12 ฉบับละ 1,000 บาท
- (5) ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละ 100 บาท
- (6) การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตนั้น

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์

ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2486 ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว คือ พืชกระท่อมเป็นคู่แข่งสำคัญของธุรกิจฝิ่นของรัฐบาลที่สร้างรายได้มหาศาลในขณะนั้น ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่มีความเข้มงวด ไม่อนุญาตให้มีการปลูกพืชกระท่อม ห้ามนำพืชกระท่อมมาใช้ในตำรับยาแผนไทย ในขณะที่ประเทศมาเลเซียที่มีกฎหมายยาเสพติดบังคับใช้อย่างเข้มงวด กลับอนุญาตให้มีการปลูกกระท่อมมิได้ดำเนินคดีแก่ผู้บริโภคใบกระท่อมทางการแพทย์หรือใช้ตามวิถีชีวิต ประกอบกับอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 มิได้กำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ แต่อย่างใด ต่อมาเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2564 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ยกเลิกกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลและบริบทของสังคมไทยในบางพื้นที่ที่มีการบริโภคพืชกระท่อมตามวิถีชาวบ้าน เพื่อให้สามารถนำพืชกระท่อมไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบกับพืชกระท่อมเป็นพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ยังไม่มีการควบคุมในการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และหากมีการบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำกระท่อมมากเกินไปเกินสมควร อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้

การควบคุมพืชกระท่อมในอดีตตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2486

ใน พ.ศ. 2486 ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2486 บัญญัติห้ามมิให้ปลูกและครอบครอง รวมทั้งห้ามจำหน่ายและเสพใบกระท่อม ต่อมาใน พ.ศ. 2522 กำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่สำคัญ ดังนี้

- ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท
- ครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายพืชกระท่อม โดยมีจำนวนไม่ถึง 10 กิโลกรัม จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายพืชกระท่อม โดยมีจำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป จำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท
- ผู้ใดเสพพืชกระท่อม จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. เป็นการกำหนดการหลักเกณฑ์การปลูก การขออนุญาตปลูก และจำหน่าย การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร และเครื่องสำอาง รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา ดังนี้

1. กำหนดนิยาม พืชกระท่อม หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil ส่วนใบกระท่อม หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่สกัดได้จากใบของพืชกระท่อมตามที่ประกาศกำหนด

2. มาตรการควบคุมและกำกับดูแล

1) กำหนดให้การปลูกพืชกระท่อม การขาย การนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม เพื่อประโยชน์เชิงอุตสาหกรรม ต้องได้รับใบอนุญาต

2) กำหนดอายุใบอนุญาต โดยใบอนุญาตปลูกพืชกระท่อม ใบอนุญาตขายใบกระท่อม มีอายุ 5 ปี ส่วนใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม มีอายุ 1 ปี

3) กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาต เช่น ต้องเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ไม่เป็นผู้เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรืออยู่ระหว่างการถูกพักใช้ใบอนุญาต

3. หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต

1) ผู้รับใบอนุญาตปลูกพืชกระท่อม มีหน้าที่ต้องเพาะหรือปลูกในที่ดินหรือสถานที่และพิถีพิถันตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

2) ผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อม นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม มีหน้าที่ต้องจัดให้มีป้ายแสดงว่าเป็นสถานที่ขาย นำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับใบกระท่อม โดยอย่างน้อยต้องระบุแหล่งที่มาของใบกระท่อม คำเตือน หรือข้อควรระวัง

นอกจากนี้ ในกรณีที่ใบกระท่อมสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบ และจัดทำรายงานปริมาณการขาย การนำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม

กรณีผู้รับใบอนุญาตเสียชีวิตก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ ให้ทายาท หรือผู้ซึ่งได้รับความยินยอมจากทายาทแสดงความจำนงขอดำเนินการตามใบอนุญาตต่อไปได้ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย

4. การคุ้มครองบุคคลและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด

1) ห้ามผู้ใดขายใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบแก่บุคคล (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี (2) สตรีมีครรภ์ (3) สตรีให้นมบุตร แต่ไม่ใช่บังคับแก่อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารตามชนิดและประเภทที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 30,000 บาท กรณีมีการขายใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมในสถานที่โดยวิธีการหรือในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(2) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก

(3) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หรือสวนสนุก

- (4) ขายโดยใช้เครื่องขาย
- (5) ขายโดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์
- (6) เร่ขายหรือโดยลักษณะจูงใจให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม
- (7) ขายในสถานที่ โดยวิธีการ หรือในลักษณะอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ประกาศกำหนด

กรณีดังกล่าวข้างต้นหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ห้ามผู้ใดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจสาธารณชนให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม หรือบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยยาวัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31

2) ห้ามผู้ใดบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงผสมกับยาเสพติดให้โทษ ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

3) กำหนดให้ผู้ปลูกพืชกระท่อม ขายใบกระท่อม เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม โดยไม่มีใบอนุญาต ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5. กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบ ที่ดินหรือสถานที่เพาะปลูกพืชกระท่อม สถานที่นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม หรือสถานที่ขายใบกระท่อมในเวลาทำการ หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกใบกระท่อม เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมเท่าที่จำเป็น และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด เพื่อตรวจ ค้น ยึด หรืออายัดพืชกระท่อม ใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบ ได้

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจาก ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คือ การกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด ตลอดจนกำหนดมาตรการกำกับ ดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. นี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ครั้ง ในระหว่างวันที่ 28 เมษายน 2564 ถึง วันที่ 12 พฤษภาคม 2564 (รวมระยะเวลาจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นทั้งสิ้น 15 วัน) ผ่านช่องทาง ดังนี้
 1. เว็บไซต์สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (www.oncb.go.th)
 2. ทางโทรสารหมายเลข 0 02245 9413 และ 3. นำส่งความคิดเห็นด้วยตนเองหรือไปรษณีย์ตามที่อยู่สำนักงาน ป.ป.ส. โดยมีพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มประชาชนทั่วไปทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยปรากฏว่ามีบุคคลแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ รวมทั้งสิ้น 284 ราย และได้เผยแพร่

ผลการรับฟังความคิดเห็นพร้อมการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามกฎหมายผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงาน ป.ป.ส.ให้ประชาชนรับทราบเรียบร้อยแล้วเมื่อกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยจะเป็นหนึ่งใน 37 ประเทศทั่วโลกที่ควบคุมพีชกระท่อมโดยไม่ใช้กฎหมายยาเสพติด แต่ใช้กฎหมายอื่นเช่นเดียวกับญี่ปุ่น เซอร์เบีย โครเอเชีย ซีเรีย เป็นต้น

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. เป็นร่างที่มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพีชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออก ใบกระท่อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด และเพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีและบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม ซึ่งการตราร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งร่างกฎหมายนี้ก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้ขอใบอนุญาต ผู้อนุญาต ผู้บังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีแผนงานประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้ประชาชน เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานภายหลังจากที่ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับ และในแง่ของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศ สังคม หรือประชาชน กฎหมายฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่สามารถเพาะหรือปลูกพีชกระท่อมเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น กลุ่มอุตสาหกรรมสามารถดำเนินการอุตสาหกรรมการสกัดสารที่ได้จากใบของพีชกระท่อม และสามารถขายนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้ และก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ประเทศได้มากขึ้น

ข้อสังเกต

เนื่องจากราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ยกเลิกกำหนดให้ พีชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2564 โดยมาตรา 2 บัญญัติให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป แต่หากร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. ฉบับนี้ ยังไม่สามารถพิจารณาแล้วเสร็จและประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้ทัน อาจเกิดปัญหาความลักลั่นของกฎหมายต่อเจ้าหน้าที่ที่จะต้องบังคับใช้กฎหมายได้

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

1. พืชกระท่อมในประเทศไทย

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2564 โดยจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีใจความสำคัญว่าด้วยการยกเลิกพืชกระท่อมจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ทำให้กระท่อมกำลังจะกลายเป็นพืชถูกกฎหมาย สามารถรับประทานใบสดต้ม และขายได้¹ ถึงอย่างไรก็ตาม เนื่องจากใบกระท่อมเป็นสารตั้งต้นสำคัญของยาเสพติดสีคูนร้อย (4 x 100) ที่ได้จากการนำน้ำต้มใบกระท่อมไปต้มและผสมร่วมกับสารอื่น ๆ เช่น ยาแก้ไอ เพื่อผลิตเป็นยาเสพติดที่มีความรุนแรงมากขึ้น จึงควรมีข้อบังคับและข้อห้ามในการนำพืชกระท่อมไปผสมกับยาเสพติดให้โทษหรือสารตั้งต้นชนิดอื่น ๆ ที่มีผลออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท รวมถึงการห้ามจัดจำหน่ายให้แก่เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

2. ประโยชน์และโทษของพืชกระท่อม

พืชกระท่อมเป็นไม้ยืนต้นที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า มิตราไจนา สเปซิโอซา คอร์ท (Mitragnya Speciosa Korth) จัดอยู่ในตระกูลรูเบียซีอี (Rubiaceae) มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนชื้นแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในประเทศไทยมีพืชกระท่อมอยู่ 3 สายพันธุ์ คือ พันธุ์แดงกวาง พันธุ์ยักษ์ใหญ่ และพันธุ์ก้านแดง โดยพืชกระท่อมมีส่วนประกอบเป็นอัลคาลอยด์ (Alkaloid) ทั้งหมดประมาณร้อยละ 0.5 เป็นมิตราไจนีน (Mitragynine) ร้อยละ 0.25 ที่เหลือเป็น สเปซิโอไจนีน (Speciogynine) ไพแนนทีน (Paynanthine) สเปซิโอซิเลียทีน (Speciociliatine) ซึ่งชนิดและปริมาณอัลคาลอยด์ที่พบแตกต่างกันตามสถานที่ และเวลาที่เก็บเกี่ยว โดยการแบ่งตามสูตรโครงสร้าง สามารถจำแนกสารประกอบเป็น 4 ประเภท คือ

1. อินโดลอัลคาลอยด์ (Indole Alkaloids)
2. ออกซินโดลอัลคาลอยด์ (Oxindole Alkaloids)
3. ฟลาโวนอยด์ (Flavonoids)
4. กลุ่มอื่น ๆ เช่น ไฟโตสเตอรอล (Phytosterol) และ แทนนิน (Tannins) เป็นต้น

ที่ผ่านมา มีการนำพืชกระท่อมมาใช้เพื่อเป็นยาแก้โรคบิด ท้องร่วง และปวดมวนท้อง รวมถึงบรรเทาอาการจากโรคเบาหวาน โดยเกษตรกรนิยมบริโภคใบสดหรือเอาใบมาทำให้เกรียมและผสมกับอาหารเพื่อบำรุงร่างกายให้สามารถทำงานได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึกร้อน นอนอกจากนี้ ชาวมาลาอูยังนำพืชกระท่อมมาใช้ในการตำพอกแผล รวมถึง นำส่วนใบมาเผาให้ร้อนเพื่อรักษาโรคม้ามโต ทั้งนี้ ที่ผ่านมา มีการนำพืชกระท่อมมาใช้เพื่อทดแทนฝิ่นในท้องที่ซึ่งขาดแคลน และบ่อยครั้งมีการใช้ใบกระท่อมเพื่อควบคุมการติดยา

¹ราชกิจจานุเบกษา ถอน 'พืชกระท่อม' ออกจากยาเสพติด. (27 พฤษภาคม 2564). สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก <https://thethaiger.com/th/news/442483/>

โดยกระท่อมมีความความรุนแรงต่ำกว่ามอร์ฟินประมาณ 10 เท่า และมีข้อดีกว่ามอร์ฟินอยู่หลายประการ ดังนี้

1. กระท่อมไม่กดระบบทางเดินหายใจ
2. กระท่อมไม่ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน
3. ผู้เสพยากระท่อมมีพัฒนาการในการติดยาต่ำกว่ามอร์ฟินหลายปี
4. ไม่มีปัญหาเรื่องอาการอยากได้ยา (Craving) จึงไม่มีกรณีผู้ติดกระท่อม ก่อเหตุร้ายหรือพัวพันกับ

อาชญากรรม

5. อาการขาดยาของผู้เสพยากระท่อมจะไม่ทรมาณเท่าผู้เสพยามอร์ฟิน และสามารถรักษาบำบัดฟื้นฟูได้ง่ายกว่าผู้เสพยาติดยามอร์ฟิน

ในส่วนผลกระทบทางสุขภาพของผู้ใช้พืชกระท่อม พบว่าการบริโภคพืชกระท่อมจะทำให้เกิดอาการเป็นสุข กระปรี้กระเปร่า ไม่มีความอยากอาหาร บรรเทาความรู้สึกเมื่อยล้าขณะใช้แรงงาน โดยจะมีอาการหนาวสั่น เวลาอากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน ผู้เสพยาจะมีผิวหนังแดงเพราะเลือดไปเลี้ยงผิวหนังมากขึ้น อาการข้างเคียง ได้แก่ ปากแห้ง ปัสสาวะบ่อย เบื่ออาหาร ท้องผูก อุจจาระแข็งเป็นก้อน นอนไม่หลับ โดยการเสพยาในปริมาณมาก จะทำให้มีอาการมึนงงและคลื่นไส้อาเจียนเป็นบางครั้ง ซึ่งผู้เสพยาบางรายจะมีอาการโรคจิตหวาดระแวง เห็นภาพหลอน คิดว่าคนจะมาทำร้ายตน และพูดจาไม่รู้เรื่อง นอกจากนี้ การเสพยาพืชกระท่อมโดยไม่รู้จักกั้นใบออกจากตัวใบจะทำให้เกิดอาการถุงผนังในลำไส้อักเสบ เพราะก้านใบและใบของกระท่อมไม่สามารถย่อยในระบบย่อยอาหารได้ จึงเกิดพังผืดขึ้นมาหุ้มรัดอยู่รอบก้อนกากเป็นตะกอนติดค้างอยู่ภายในลำไส้ ทำให้ขับถ่ายไม่ออก²

3. การใช้ใบกระท่อมในภาคใต้

ชาวบ้านในพื้นที่ภาคใต้ ใช้ใบกระท่อมในการรักษาอาการและโรคต่างๆ หลายชนิด เช่น อาการไอ ท้องร่วง ปวดท้อง ปวดฟัน มักจะใช้ใบกระท่อมเป็นครั้งคราวเมื่อมีอาการ และยังใช้รักษาโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และใช้ทดแทนสารเสพติดชนิดอื่น เช่น มีผู้ที่เคยติดยาบ้า เฮโรอีน และ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เปลี่ยนมาใช้ใบกระท่อมทดแทนสารเสพติดเหล่านั้น เป็นต้น ผู้ที่ใช้เพื่อรักษาโรคเรื้อรัง หรือใช้ทดแทนสารเสพติดชนิดอื่น มักจะใช้ใบกระท่อมเป็นประจำจนเกิดภาวะติดกระท่อม³

ถึงอย่างไรก็ตาม น้ำต้มใบกระท่อมคือยาเสพติดที่ระบอดรุนแรงเป็นอันดับที่ 1 ในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในพื้นที่ 14 จังหวัดของภาคใต้ ซึ่งหลายคดีที่มีกลุ่มวัยรุ่นลงมือก่อเหตุ จะมีการรวมกลุ่มเพื่อต้มน้ำต้มใบกระท่อมกันก่อน โดยใบกระท่อมมีสรรพคุณทางยา หากใช้แค่การบดเคี้ยวในปริมาณที่พอเหมาะจะทำให้รักษาโรคได้หลายอย่าง แต่กลุ่มผู้เสพยาเสพติดกลับนำไปเป็นส่วนผสมกับยาแก้ไอ

² นิวัติ แก้วประดับ. ใบกระท่อม สรรพคุณทางยา ประโยชน์และโทษ. สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก

<https://www.oncb.go.th/ncsmi/cottage8/%E0A9.pdf>

³ ศาสตราจารย์สาวตรี อัจฉนาครศรีชัย และคณะ. การวิจัยพืชกระท่อม : ผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม.

สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก <https://rdo.psu.ac.th/th/index.php/recommend/1255-2018-11-19-07-11-49>

น้ำอัดลม หรืออื่น ๆ ที่เรียกกันว่า สูตรสีคุณร้อย เมื่อเสพแล้วจะมีฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้มีอาการเคลิบเคลิ้ม กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักในพื้นที่ภาคใต้ และขยายวงกว้างมาในหลายพื้นที่ รวมถึงกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่มาจากจังหวัดภาคใต้ที่เดินทางเข้ามาเรียนในกรุงเทพมหานคร⁴

การกินใบกระท่อมของคนสมัยก่อนเป็นเรื่องปกติ กินเพื่อรักษาโรค เช่น ถ้ามีอาการไอ หรือเมื่อรู้สึกว่าจะไปไข้หวัด ก็เอาใบกระท่อมสดหนึ่งใบมาห่อกับน้ำตาลทราย แล้วเคี้ยว ๆ รุ่งเช้ามาจะหายไอ หายหวัดไปเลย ส่วนคนที่ต้องทำงานหนักกลางแดด การกินใบพืชกระท่อมสดวันละใบ สองใบ จะทำให้มีพลังในการทำงาน โดยเชื่อว่าจะทำให้ทำงานทน อยู่ในอากาศร้อนได้ดี โดยคนโบราณจะกินใบสด ไม่นำไปต้มกิน

พืชกระท่อมเป็นพืชสมุนไพรธรรมชาติที่ใช้รักษาโรคได้ ซึ่งตั้งแต่อดีตประชากรในภาคใต้นิยมกินใบกระท่อมอย่างแพร่หลาย โดยทุกครั้งเรือจะปลูกต้นกระท่อมไว้อย่างน้อยหลังละ 1-2 ต้น ในช่วงเช้าจะมีการเก็บใบกระท่อมร่วมกับหมากพลูเพื่อไว้สำหรับรับแขก ซึ่งร้านขายอาหารเช้าที่มีใบกระท่อมไว้บริการ จะมีจำนวนลูกค้ามาก

โดยผู้ใช้แรงงาน ทำสวน ทำไร่ จะพกติดตัวไว้ และบริโภคโดยการเคี้ยวใบสด ดูน้ำก่อนคายกากทิ้ง ตีมน้ำบ้วนปาก หรือ ตีหมากแพ่ เครื่องตีมชูกำลังตาม ก่อนออกไปทำงาน หรือระหว่างทำงาน เนื่องจากทำให้มีความกระปรี้กระเปร่า ทำงานหนักได้นาน ไม่เหน็ดเหนื่อย แม้ว่าอากาศร้อน ทนแดดมากขึ้น แต่จะเกิดอาการกลัวหนาวสั้นเวลาอากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน⁵

4. ยาเสพติด 4 x 100

ส่วนผสมของยาเสพติด 4 x 100 นั้น ไม่ได้มีแต่พืชกระท่อมเพียงอย่างเดียว แต่จะมีสิ่งอื่นผสมอยู่ด้วย เช่น การนำพืชกระท่อมไปผสมกับยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีน (Codeine) นำพืชกระท่อมไปผสมกับอัลปราโซแลม (Alprazolam) นำพืชกระท่อมไปผสมกับยา Dextrometorphan ส่วนผสมยาเสพติด 4 x 100 มีดังนี้

1. พืชกระท่อม

การเสพในขนาดต่ำ ๆ มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทคล้ายยาบ้าอ่อน ๆ ขนาดสูงมีฤทธิ์เคลิบเคลิ้ม กดประสาทคล้ายฝิ่น มีฤทธิ์ Psychedelic เบื่ออาหาร ร่างกายชুবวม ผิวดำเกรียม โดยเฉพาะใบหน้าและ โหนกแก้ม ปากแห้ง คอแห้ง ใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว ปวดท้อง ท้องผูกเรื้อรัง อุจจาระเป็นก้อนดำคล้ายมูลแพะ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ตามข้อ แขนขากระตุกและชักเกร็งได้ นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย ฟุ้งซ่าน สับสน ประสาทหลอนได้

อาการเมาใบกระท่อมมีลักษณะคล้ายคลึงกับอาการเมาหรือภาวะเป็นพิษจากสารหลายชนิด เช่น จากสาร Tetrahydrocannabinols (THC) ซึ่งเป็นสารออกฤทธิ์หลักในกัญชา เป็นต้น คือ มีการเปลี่ยนแปลง

⁴ “น้ำดื่มใบกระท่อม” ยาเสพติดอันดับ 1 วัยรุ่นภาคใต้. (14 กุมภาพันธ์ 2559). สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก

<https://www.komchadluek.net/news/crime/222413>

⁵ คนได้มอง “เคี้ยวกระท่อม” วิถีชาวบ้าน. (23 สิงหาคม 2560). สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก

https://www.matichon.co.th/region/news_637548

ทางร่างกายเกิดขึ้น ในลักษณะที่เป็นการแปรปรวนของระบบประสาทอัตโนมัติ กล้ามเนื้อการทรงตัว และระบบประสาทสัมผัส มักจะมีอาการตัวสั่น มือสั่น อุณหภูมิร่างกายลดลงเล็กน้อยทำให้รู้สึกตัวเย็น หนาว ความแข็งแรงและสมดุลของร่างกายลดลง จึงทำให้รู้สึกตัวแขนขาอ่อนแรง ยืนเดินไม่ไหว ระดับการประสานงานของกล้ามเนื้อลดลงจึงเดินเซ หรือทำของตกหล่น คลื่นไส้ ปวดหัวเวียนหัว และอาจมีความดันโลหิตลดลง หายใจเร็วขึ้น และหัวใจเต้นเร็วขึ้น อาการเหล่านี้อาจเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคของหัวใจและหลอดเลือดได้ เพราะไปเพิ่มการทำงานของหัวใจมากขึ้น อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บได้ หากผู้เสพไปขับรถ หรือใช้เครื่องจักรเครื่องยนต์เมื่อมีอาการ เพราะการทำงานของระบบประสาทสัมผัส การประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทควบคุมบกพร่อง การตอบสนองต่อการกระตุ้นข้างลง และขาดสติสัมปชัญญะ

2. ยาแก้ไอน้ำดำ (PHENSEDYL, CODYL, TOCODYL)

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จัดยาแก้ไอน้ำดำเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 3 ห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่าย นอกจากได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา น้ำยาแก้ไอที่มีส่วนผสมที่แตกต่างกันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ น้ำยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีน กับน้ำยาแก้ไอที่ไม่มีส่วนผสมของโคเดอีน การออกฤทธิ์ของตัวยาแก้ไอทั้ง 2 ประเภท จะเหมือนกันคือ ไปกดศูนย์การไอที่ประสาทส่วนกลาง โดยยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีนจะออกฤทธิ์ที่รุนแรงกว่ายาแก้ไอที่ไม่มีส่วนผสมโคเดอีน ยาแก้ไอมีด้วยกันหลายยี่ห้อ เช่น PHENSEDYL CODYL TOCODYL แต่ยี่ห้อ PHENSEDYL มีผู้นิยมมากที่สุด

สำหรับน้ำยาแก้ไอที่ลักลอบนำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย นิยมนำมาขายโดยบรรจุในขวดแก้ว น้ำอัดลม ตามร้านขายยา ร้านน้ำชา ร้านขายไอศกรีม ผลของการใช้ยาแก้ไอที่มีโคเดอีนเป็นส่วนผสม ในกรณีที่น่าไปใช้ในทางที่ผิด จะเกิดอันตรายต่อ สุขภาพ อาทิ คลื่นไส้ อาเจียน ง่วงซึม และที่สำคัญการใช้ยาติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้เกิดการติดยา ทั้งทางกายและจิตใจ และมีอาการถอนยาเมื่อขาดยาเช่นเดียวกับการติดยาฝิ่นหรือเฮโรอีนซึ่งจะต้องเข้ารับการบำบัดรักษาจึงจะหายจากการติดยาได้ อาการไม่พึงประสงค์ของการใช้โคเดอีนคือ คลื่นไส้ อาเจียน ง่วงซึม ท้องผูก ลดประสิทธิภาพในการขับขี้ การใช้ยาในขนาดที่สูง ๆ ทำให้การหายใจหยุดซ็อก และหัวใจหยุดเต้น การใช้ยาติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้เกิดการติดยาได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. น้ำอัดลมน้ำดำ (น้ำโคล่าโคล่า)

น้ำอัดลมน้ำดำ เป็นส่วนผสมยอดนิยมชนิดหนึ่ง มีทั้งน้ำอัดลมดำหรือน้ำโคล่า ที่นิยมใช้ในการผสมในยาเสพติด 4 x 100 พบว่าน้ำอัดลมน้ำดำมีส่วนผสมคาเฟอีนซึ่งเป็นสารอัลคาลอยด์ จัดอยู่ในตระกูลเมทิลแซนทีน มีฤทธิ์ในการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางทำให้รู้สึกตื่นตัว

คาเฟอีนกระตุ้นการหลั่งอะดรีนาลีนและโดปามีน (Dopamine) ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นการหลั่งอะดรีนาลีน (Adrenaline) ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น ใจสั่น ความดันโลหิตสูง ตับเร่งผลิตน้ำตาลเข้าสู่กระแสเลือด กล้ามเนื้อตึงตัวพร้อมทำงาน ทำให้เหมือนเป็นยาชูกำลัง การบริโภคคาเฟอีนมีผลทำให้หัวใจเต้นช้าลงเล็กน้อยในช่วงแรก และกลับเต้นเร็วขึ้นเล็กน้อยในช่วงที่ 2 และ 3 ความดันโลหิตจะเพิ่มประมาณ 5-10 มิลลิเมตรปรอท และเพิ่มขึ้นนานประมาณ 2-3 ชั่วโมงแล้วอาการดังกล่าวจะหายไป ส่วนฤทธิ์กระตุ้นการหลั่งโดปามีน (Dopamine) ทำให้รู้สึกผ่อนคลายสบายใจ สุขสันต์ ๆ เชื่อว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเสพติดคาเฟอีน ทั้งฤทธิ์กระตุ้นการหลั่ง

สารอะดรีนาลีนและโดปามีน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การบริโภคคาเฟอีนในปริมาณสูงเกินไปอาจจะเกิดพิษขึ้นได้ เมื่อบริโภคคาเฟอีนในปริมาณครั้งละ 200-500 มิลลิกรัม อาจทำให้ปวดศีรษะ เกิดภาวะเครียด กระวนกระวาย มือสั่นและประสิทธิภาพ การทำงานลดลง บริโภคคาเฟอีนประมาณ 1,000 มิลลิกรัม อาจทำให้ผู้บริโภคมีไข้สูง วิตกกังวล กระสับกระส่าย พุดตะกุกตะกัก ควบคุมตัวเองไม่ได้ ซึมเศร้า นอนไม่หลับ หัวใจเต้นเร็ว ใจสั่น เบื่ออาหาร คลื่นไส้อาเจียนปัสสาวะบ่อย ขนาดของคาเฟอีนที่อาจทำให้เสียชีวิตได้ ประมาณ 100 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมในเด็กเล็ก หรือประมาณ 3,000 มิลลิกรัมในเด็กโต 5,000-10,000 มิลลิกรัมในผู้ใหญ่ตามลำดับ

4. ยากดประสาท

4.1 ยาอัลปราโซแลม (Alprazolam) หรือยาโซแรม (Xoram) เป็นยากลุ่ม Benzodiazepine ที่ออกฤทธิ์สั้นหรือนานปานกลาง เช่นเดียวกับ Lorazepam ใช้สำหรับรักษาอาการวิตกกังวล สงบระงับ และช่วยให้นอนหลับ ยานี้จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 การขายต้องขายในร้านขายยาที่มีใบอนุญาต และต้องขายตามใบสั่งแพทย์โดยมีเภสัชกร ควบคุมการจำหน่าย

โดยมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา คือคลายกล้ามเนื้อคลาย (muscle relaxants) ด้านอาการชัก (antiepileptics) ทำให้สูญเสียความทรงจำชั่วคราว (anterograde amnesia) ความสามารถในการเรียนรู้ และความจำลดลง สมรรถภาพในการทำงานที่ต้องใช้ความชำนาญ หรือการตัดสินใจฉับพลันเสื่อมลงเนื่องจากยานี้มีผลต่อระบบประสาทส่วนกลางจึงมีผู้ที่นำยานี้มาใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด

การใช้ยากลุ่ม Benzodiazepines ในขนาดสูงติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดการติดยา ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถ้าหยุดยาทันทีจะเกิดอาการขาดยาหรือถอนยา เช่น คลื่นไส้ นอนไม่หลับ มือสั่น หัวใจเต้นเร็ว ซึมเศร้า เป็นโรคจิต หรืออาจถึงกับชักได้

4.2 ยา Benzodiazepine คือ Chordiazepoxide และ Diazepam ซึ่งเป็นยาที่ใช้กว้างขวางกัน ในปัจจุบัน ยากลุ่มนี้ส่วนมากมีฤทธิ์หลายอย่างทั้งเป็นยานอนหลับ คลายกังวล ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว แก้กชัก แต่บางตัวก็มีข้อบ่งชี้เฉพาะ เช่น Flurazepam มักใช้เป็นยานอนหลับเท่านั้นเพราะออกฤทธิ์น้อยต่อร่างกาย การติดยานอนหลับกลุ่มเบนโซไดอาซีปีน ยาจำพวกกลุ่มประสาทและยานอนหลับ มีสูตรทางเคมีที่แตกต่างกัน แต่มักจะใช้เพื่อบรรเทาอาการนอนไม่หลับและอาการเครียดเหมือนกันยากลุ่มเบนโซไดอาซีปีนที่มีจำหน่ายกัน ในปัจจุบัน ยาในกลุ่มนี้ทุกตัวจะกดการหายใจเพียงเล็กน้อย ยกเว้นการใช้ยาในขนาดที่สูงมากกว่าขนาดปกติที่ใช้ เพื่อนอนหลับและคลายเครียด แม้ในผู้ป่วยที่ได้รับยาเกินขนาด 50-100 เท่าของขนาดปกติยังพบการเสียชีวิต จากการกดการหายใจน้อยมาก

โดยมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยากระดประสาทส่วนกลาง มีผลทำให้วังง หลับ คลายกังวล กล้ามเนื้อคลายตัว และแก้ชัก อย่างไรก็ตามการบริโภคขนาดสูงเกินไปอาจทำให้สลบหรือถึงโคม่า เมื่อระบบประสาทส่วนกลางถูกกด จะมีผลเสียต่อการทำงานและจิตใจ ในระดับที่ทำให้หลับ ทำให้มีอาการเหมือนคนเมา บังคับอารมณ์ไม่อยู่หรือตื่นเต้นในบางคน การทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อเสียไป ที่เห็นชัด ๆ คือ เดินเซ ในคนแก่อาจ

ทำให้รู้สึกสับสน การทำงานของจิตใจเสื่อมลง Benzodiazepine มีผลต่อ normal sleep pattern กด REM sleep benzodiazepine

ในขณะที่มีอาการไม่พึงประสงค์ ได้แก่ อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ตาพร่า วิงเวียน ปากแห้ง ลิ้นขม คลื่นไส้ อาเจียน อึดอัดบริเวณลิ้นปี่ ท้องเสีย และอาการที่พบอื่น ๆ ได้แก่ ปวดข้อ เจ็บหน้าอก กลั่นการขับถ่าย ไม่ได้ เกิดภาวะเสพติดได้ ถ้าหยุดยาหลังจากใช้มานานจะเกิดอาการตรงข้ามกับฤทธิ์ของมัน เช่น นอนไม่หลับ จากยาที่มีฤทธิ์ทำให้หลับ หงุดหงิดจากยาที่มีฤทธิ์แก้กังวล เป็นต้น อาการเพิ่มเติมอื่น ๆ คือ หัวใจเต้นเร็ว เหงื่อออก คลื่นไส้ มือสั่น กล้ามเนื้อบิดตัว เศร้า ซึม ประสาทหลอน อาการจิตเภท ชัก ถ้าใช้ยามานานควรค่อย ๆ ลดขนาดยาลง⁶

5. สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์จำเป็นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

ตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดให้โทษ และวัตถุออกฤทธิ์ที่ผิดกฎหมาย ค.ศ. 1988 ในมาตรา 12 กล่าวถึงสารเคมีที่นิยมใช้ในการลักลอบผลิตวัตถุเสพติด กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการรั่วไหลของสารเคมี ตามที่ระบุไว้ 23 ชนิด จำแนกออกเป็น 2 ตาราง (Table) ตาราง 1 หมายถึงสารตั้งต้น และตาราง 2 หมายถึงเคมีภัณฑ์จำเป็น โดยสารเคมีในตาราง 1 เป็นสารตั้งต้นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตวัตถุเสพติด จะมีมาตรการควบคุมเข้มงวดกว่าสารเคมีในตาราง 2 มีรายชื่อสารเคมีที่ควบคุม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สารตั้งต้น

ที่	ชื่อสารเคมี	กฎหมายที่ควบคุม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	การนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด
1.	อาเซติก แอนไฮไดรด์ ACETIC ANHYDRIDE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การอาหารและยา	ผลิต Heroin
2.	เอ็น-อาเซติลแอนทรานิลิก อาซิด N-ACETYLANTHRANILIC ACID	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การอาหารและยา	ผลิต Methaqualone
3.	อีเฟดรีน EPHEDRINE	พรบ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559 (วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2)	องค์การอาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)

⁶สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ผลเสีย 4 x 100 (ยาโปร). สืบค้น 18 มิถุนายน 2564 จาก https://oryor.com/oryor_miniweb/knowledge_detail.php?cat=2&id=7

ที่	ชื่อสารเคมี	กฎหมายที่ควบคุม	หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	การนำไปใช้ในการ ผลิตยาเสพติด
4.	เออร์โกเมทริน ERGOMETRINE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิต LSD
5.	เออร์โกตามีน ERGOTAMINE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิต LSD
6.	ไอโซซาฟรอล ISOSAFROLE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาอี (Ecstasy)
7.	ไลเซอร์จิก อาซิด LYSERGIC ACID	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิต LSD
8.	3,4-เมทิลีนไดออกซีเฟนิล-2-โพร ปานอน 3,4-METHYLENEDIOXYPHENYL- 2-PROPANONE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาอี (Ecstasy)
9.	นอร์อีเฟดรีน NOREPHEDRINE	พรบ.วัตถุออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559 (วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)
10.	เฟนิลอะเซติก อาซิด PHENYLACETIC ACID	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)
11.	1-เฟนิล-2-โพรปานอน 1-PHENYL-2-PROPANONE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)
12.	alpha-Phenylacetoacetonitrile (APAAN)	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)
13.	ไพเพอโรนอล PIPERONAL	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาอี (Ecstasy)

ที่	ชื่อสารเคมี	กฎหมายที่ควบคุม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	การนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด
		(ยาเสพติดประเภท 4)		
14.	โพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต POTASSIUM PERMANGANATE	พรบ.การส่งไปนอก และการนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522	กรมการค้า ต่างประเทศ	ผลิต Cocaine
15.	ซูโดอีเฟดรีน PSEUDOEPHEDRINE	พรบ.วัตถุออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559 (วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)
16.	ซาฟรอล SAFROLE	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิตยาอี (Ecstasy)
17.	4-anilino-N-phenethylpiperidine (ANPP)	อยู่ระหว่างการ ดำเนินการควบคุม		
18.	N-phenethyl-4-piperidone (NPP)	อยู่ระหว่างการ ดำเนินการควบคุม		

ตารางที่ 2 เคมีภัณฑ์จำเป็น

ที่	ชื่อสารเคมี	กฎหมายที่ควบคุม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	การนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด
1.	อาเซโตน ACETONE	พรบ.วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)/ Cocaine/Heroin
2.	แอนทรานิลิก อาซิด ANTHRANILIC ACID	พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ยาเสพติดประเภท 4)	องค์การ อาหารและยา	ผลิต Methaqualone
3.	เอทิล อีเทอร์ ETHYL ETHER	พรบ.วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม กรมการค้า ภายใน	ผลิต Heroin/Cocaine

ที่	ชื่อสารเคมี	กฎหมายที่ควบคุม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	การนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด
		พรบ. ควบคุมโคคาอีน พ.ศ. 2495		
4.	ไฮโดรคลอริก อาซิด HYDROCHLORIC ACID	พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิตยาบ้า (Methamphetamine)/ Cocaine/Heroin
5.	เมทิลเอทิลคีโตน METHYL ETHYL KETONE	พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิต Cocaine
6.	ไพเพอริดีน PIPERIDINE	พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิต Phencyclidine
7.	ซัลฟูริก อาซิด SULFURIC ACID	พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิต Cocaine/ยาบ้า (Amphetamine)
8.	โทลูอีน TOLUENE	พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3)	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	ผลิต Cocaine

สารเคมีที่ประเทศไทยมีการควบคุมนอกเหนือจากสารเคมีที่ควบคุมตามตาราง 1 และ ตาราง 2 ของอนุสัญญา
ค.ศ. 1988

1. กรดอะซิติก Acetic acid
2. อาซิโตไนไตรล์ Acetonitrile
3. อาเซทิล คลอไรด์ Acetyl chloride
4. อัลลิลเบนซีน Allylbenzene
5. แอมโมเนียมคลอไรด์ Ammonium chloride
6. แอมโมเนียมฟอร์มเมท Ammonium formate
7. แอมโมเนียม ไฮดรอกไซด์ Ammonium hydroxide
8. เบนซีน Benzene
9. เบนซาลดีไฮด์ Benzaldehyde
10. เบนซิลคลอไรด์ Benzyl chloride
11. เบนซิลไซยาไนด์ Benzyl cyanide

12. เอ็น-บิวทิล อาเซเตต N-Butyl acetate
13. เอ็น-บิวทิล แอลกอฮอล์ N-Butyl alcohol
14. เซค-บิวทิล แอลกอฮอล์ sec-Butyl alcohol
15. กาเฟอีน Caffeine
16. แคลเซียมคาร์บอเนต Calcium carbonate
17. คลอโรฟอร์ม Chloroform
18. โคเดอีน Codeine (เป็นสารที่ใช้ในการผลิต ยาเสพติดให้โทษในประเภท 3)
19. ไซโคลเฮกเซน Cyclohexane
20. เอทิล อาเซเตต Ethyl acetate
21. เอทิลอะมีน Ethylamine
22. เอทิลิดีน ไดอาเซเตต Ethylidene diacetate
23. ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ Hydrogen peroxide
24. เมทิลีน คลอไรด์ Methylene chloride
25. เมทิล ไอโซบิวทิล คีโตน Methyl isobutyl ketone
26. ฟอสฟอรัส เพนตะคลอไรด์ Phosphorous pentachloride
27. ฟอสฟอรัส ไตรคลอไรด์ Phosphorous trichloride
28. โพแทสเซียม ไซยาไนด์ Potassium cyanide
29. โซเดียม ไซยาไนด์ Sodium cyanide
30. โซเดียม ไฮดรอกไซด์ Sodium hydroxide
31. โซเดียม ไฮโปคลอไรท์ Sodium hypochlorite
32. ไธโอนิล คลอไรด์ Thionyl chloride
33. ไตรคลอโรเอทิลีน Trichloroethylene

สารเคมีที่ต้องเฝ้าระวังตามปฎิญญาเชียงราย 2003 (Chiang Rai Declaration)

1. ซัลฟูริก อาซิด Sulfuric acid
2. โทลูอีน Toluene
3. อาเซโตน Acetone
4. ไฮโดรคลอริก อาซิด Hydrochloric acid⁷

6. การบริหารจัดการพืชกระท่อมในต่างประเทศ

พืชกระท่อมมิได้เป็นยาเสพติดที่ถูกควบคุมตามกฎหมายยาเสพติดระหว่างประเทศ ประเทศส่วนใหญ่ จึงไม่มีกฎหมายควบคุมในเรื่องนี้ มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีกฎหมายควบคุมหรือกำหนดข้อห้ามในเรื่องต่าง ๆ

⁷ กองควบคุมวัตถุเสพติด. สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติด. สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก http://www.fda.moph.go.th/sites/Narcotics/SitePages/Narcotics_List_substrate.aspx

กฎหมายยาเสพติดของไทยถือเป็นกฎหมายควบคุมพืชกระท่อมที่กำหนดโทษอาญาที่เข้มงวดมาก การศึกษา ทบทวนมาตรการทางกฎหมาย เพื่อการจัดการพืชกระท่อมในกรณีศึกษากฎหมายต่างประเทศ ทำให้ทราบว่า แต่ละประเทศมีระบบการควบคุมพืชกระท่อมหรือสารมิตราจินีนที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันก็คือ หน่วยงานของรัฐบาลประเทศเหล่านี้มักจะมีข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับพืชกระท่อมหรือสารมิตราจินีน ในทางวิทยาศาสตร์ไม่มากนัก จึงมีข้อมูลเพียงบางด้าน โดยเฉพาะประเด็นความปลอดภัย และการนำผลิตภัณฑ์ ที่ได้จากกระท่อมไปใช้ในทางไม่เหมาะสม ทำให้มีการบัญญัติกฎหมายที่เข้มงวด ส่งผลกระทบต่อ กระบวนการยุติธรรมและผลกระทบทางสังคม ในบางกรณีมีข้อสงสัยว่าอาจเกิดจากการแทรกแซงของกลุ่ม บริษัทอุตสาหกรรมยา เพราะในอนาคตอาจมีการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาจากกระท่อมที่มีประสิทธิผล ในการรักษาผู้ป่วยในลักษณะยาใหม่ที่มีสิทธิบัตรจึงทำให้มีราคาสูง

กรณีศึกษาต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศ หากเปรียบเทียบกับกฎหมายยาเสพติดของไทยที่ควบคุม พืชกระท่อมแล้ว พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มีมาตรการเข้มงวดมากที่สุดในโลก มีเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย ไม่เอื้ออำนวยให้มีการนำพืชกระท่อมมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้ เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพหรือบำบัดโรคบางอย่าง มีข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาวิจัย แตกต่าง จากกฎหมายของต่างประเทศที่เปิดช่องให้นำพืชกระท่อมมาใช้ประโยชน์ในทางสุขภาพ เพราะบางประเทศ มิได้ถือว่ากระท่อมเป็นยาเสพติด และประเทศส่วนใหญ่ไม่มีกฎหมายห้ามการบริโภค

สหพันธรัฐมาเลเซีย พืชกระท่อม หรือที่เรียกในภาษามาเลย์ว่า Ketum หรือ Biak เป็นพืชพื้นถิ่น ซึ่งนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการรักษาโรคมานานหลายทศวรรษ ในอดีตหากต้องการใช้ใบกระท่อมจะต้อง ไปหาในป่า แต่ปัจจุบันมีการนำมาปลูกอย่างแพร่หลาย โดยมีการนำกระท่อมมาใช้เพื่อให้เกิดแรงในการทำงาน รักษาโรคพยาธิบางชนิด (worm infestations) โดยมีวิธีในการบริโภคที่ไม่แตกต่างจากของไทย คือ การบริโภคด้วยการเคี้ยวใบกระท่อมหรือต้มใบกระท่อม โดยมีการนำใบกระท่อมมาใช้ในการรักษาบาดแผล การแก้อาการไข้ และใช้ทดแทนฝิ่น นอกจากนี้ ยังมีการใช้ในการรักษาผู้ติดเฮโรอีน รักษาอาการท้องเสีย ช่วยเหลือหิดหมันเวียนศีรษะ และรักษาโรคเบาหวาน ส่วนการใช้ที่ไม่ใช่การรักษาอาการเจ็บป่วยก็คือ การเคี้ยว ใบกระท่อม เพื่อให้ทำงานได้ทนมากขึ้น ทั้งนี้ พืชกระท่อมถูกควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่มีพิษ หรือ Poisons Act 1952 โดยถือว่าเป็นวัตถุที่มีพิษหรือยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรงตามบัญชีแนบท้ายกฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมาย Poisons Act ยังบัญญัติให้สาร Mitragynine เป็นวัตถุที่มีพิษในบัญชีด้วย โดยอยู่ในกลุ่ม เดียวกันกับสารนิโคติน (Nicotine) ที่อยู่ในใบยาสูบ ทั้งนี้ กฎหมาย Poisons Act มิได้บัญญัติความผิดและโทษอาญา แก่ผู้ใช้กระท่อม อีกทั้งยังอนุญาตให้นำใบกระท่อมไปใช้ในการรักษาหรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ได้

สหรัฐอเมริกา มลรัฐส่วนใหญ่ไม่มีกฎหมายควบคุมพืชกระท่อมและสาร Mitragynine แต่มีเพียง 6 มลรัฐที่มีกฎหมายกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสารเสพติด (controlled substances) ที่อยู่ในบัญชีตามกฎหมาย หรือมีบทบัญญัติห้ามการผลิต จำหน่าย การให้เงินทุน สนับสนุน ส่งเสริม หรือห้ามครอบครองใบ กระท่อม ได้แก่ กฎหมายมลรัฐ Indiana, Tennessee, Wisconsin, Vermont, Arkansas และ Alabama

เครือรัฐออสเตรเลีย Therapeutic Goods Act 1989 กำหนดให้พืชกระท่อม หรือสาร Mitragynine อยู่ใน Schedule 9 ทำให้ไม่สามารถนำมาปลูก นำเข้า จำหน่าย หรือครอบครองใบกระท่อมและผลิตภัณฑ์

ที่ทำจากใบกระท่อมได้ ยกเว้นกรณีการศึกษาวิจัยทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์ หรือใช้ในการเรียนการสอน เท่านั้น

ประเทศนิวซีแลนด์ กฎหมายมิได้บัญญัติให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดแต่อย่างใด แต่ถูกควบคุมตามกฎหมายยา ค.ศ. 1981 (Medicines Act 1981) กล่าวคือพืชกระท่อม (*Mitragyna speciosa*) และสาร Mitragynine ถูกจัดให้เป็นยาที่ต้องมีใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ (prescription medicine) ดังนั้น การจำหน่ายพืชกระท่อมหรือใบกระท่อมหรือผลิตภัณฑ์ที่มีสาร Mitragynine โดยไม่มีใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ถือเป็นความผิดตามกฎหมายยาเท่านั้น⁸

⁸ไพศาล ลิ้มสถิต. (ตุลาคม 2559). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ ศึกษาทบทวนมาตรฐานการทางกฎหมายเพื่อการจัดการ พืชกระท่อม : กรณีศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ. สืบค้น 14 มิถุนายน 2564 จาก <https://cads.in.th/cads/media/upload/1566876991-58-B-025%20%E0%B9%84%E0%B8%9E%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%20%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B9%89%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A2%E0%B9%8C.pdf>



สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2070-2

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร